

Universitat de Girona
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales

Diplomatura de Ciències Empresariales
Curs 1997-98
1r quadrimestre
Assignatura optativa
4,5 crèdits

Departament d'Economia
Campus de Montilivi
17071 Girona

Fax 34 (9) 72 41 8032
c.e. @

PROGRAMA D'HISTÒRIA INDUSTRIAL

Professor/a: Rosa Ros

Objectius: L'objectiu de la primera part de l'assignatura és introduir l'estudiant en l'anàlisi de la dinàmica del procés històric d'industrialització, fent especial èmfasi en l'estudi del canvi tecnològic i de les transformacions de l'empresa industrial. En la segona part, s'estudiaran algunes de les experiències més rellevants d'industrialització posteriors a 1945 -tenint en compte els antecedents històrics convenients per a l'explicació de cada cas- amb l'objectiu de comprendre la pluralitat del procés d'industrialització, no només determinada pels condicionants derivats de la diferent dotació de factors, sinó també per les dimensions del mercat, les estratègies comercials i els factors institucionals.

Programa teòric:

PRIMERA PART: TEMES D'HISTÒRIA INDUSTRIAL

Tema 1- Creixement econòmic, industrialització i desigualtat: una visió a llarg termini i alguns models explicatius.

- 1.1. Pautes del procés d'industrialització a llarg termini
- 1.2. Model o models d'industrialització?
- 1.3. Els factors del creixement econòmic

Tema 2- La dinàmica del canvi tecnològic

- 2.1. Ciència i tecnologia
- 2.2. Continuïtat i discontinuïtat del canvi tecnològic
- 2.3. Innovació tècnica, impuls de la demanda i preus relatius dels factors: exemples històrics.
- 2.4. Desequilibris i convergència tecnològics
- 2.5. Direcció unilineal o camins alternatius del canvi tecnològic
- 2.6. Alguns problemes entorn de la difusió tecnològica.

Tema 3- El canvi organitzatiu: introducció a la història de l'empresa industrial

- 3.1. La revolució industrial i el sorgiment de l'empresa moderna.
- 3.2. La lògica econòmica de la gran corporació industrial.
- 3.3. La gran corporació industrial: les diverses experiències nacionals i sectorials fins a 1940
- 3.4. La difusió del model americà després de la Segona Guerra Mundial
- 3.5. Persistència i revitalització de la petita empresa durant el segle XX

SEGONA PART: MODELS D'INDUSTRIALITZACIÓ (1945-1980)

Tema 4- L'experiència de la industrialització substitutiva d'importacions a Amèrica Llatina.

- 4.1. La substitució d'importacions: de situació forçada a estratègia d'industrialització
- 4.2. Les fonts del capital: estat, multinacionals i deute extern
- 4.3. Les distorsions de l'economia i de la base industrial
- 4.4. La distribució de la renda com a factor condicionant
- 4.5. La crisi del model

Tema 5- La primera industrialització no occidental: el Japó

- 5.1. El creixement japonès en el llarg termini
- 5.2. Reformes i recuperació després de la Segona Guerra Mundial
- 5.3. El paper de l'Estat
- 5.4. Estructura i estratègies empresarials
- 5.5. El canvi estructural
- 5.6. Crisi i reestructuració després de 1973

Tema 6- Els nous països industrials d'Àsia

- 6.1. Els nous països industrials d'Àsia en l'economia internacional
- 6.2. Agricultura i desenvolupament rural
- 6.3. Estat i mercat
- 6.4. Estructura i estratègies empresarials
- 6.5. La formació de capacitats tecnològiques

Tema 7- La convergència de l'Europa del sud

- 7.1. L'herència del passat: apunts sobre la industrialització espanyola i italiana abans de la Guerra Civil i la Segona Guerra Mundial
- 7.2. Dues trajectòries contraposades: la postguerra a Espanya i a Itàlia
- 7.3. Inversió, oferta de treball i sector exterior en el *boom* econòmic espanyol i italià.
- 7.4. La incidència de la crisi dels setanta a Espanya i a Itàlia.

Tema 8- El declivi relatiu d'algunes economies industrials avançades: EEUU i el Regne Unit.

- 8.1. Dos punts de partida: "climateri" britànic i hegemonia nordamericana
- 8.2. Les interpretacions institucionals del declivi britànic: l'estructura de l'empresa i el paper de l'Estat
- 8.3. El problema del relentiment del creixement de la productivitat a EEUU des de finals dels anys seixanta.

Programa de pràctiques:

Les pràctiques consistiran en exercicis relacionats amb aspectes determinats de cada tema, plantejats a partir de textos i quadres.

Bibliografia bàsica:

No existeix un manual de referència bàsic per aquesta assignatura. A mesura que es vagi desenvolupant el curs, s'aniran indicant les lectures obligatòries per cada una de les lliçons. Entre altres, s'utilitzaran els següents llibres i articles:

- BASALLA, G., *La evolución de la tecnología*, Crítica, Barcelona, 1991, pp. 230-249
- BUSTELO, P., *La industrialización en América Latina y Asia Oriental. Un estudio comparado de Brasil y Taiwan*, Universidad Complutense, Madrid, 1994,
- CARRERAS, A., "La industria: atraso y modernización", a NADAL, J., CARRERAS, A., SUDRIÀ, C. (comp.), *La economía española en el siglo XX. Una perspectiva histórica*, Ariel, Barcelona, 1987, pp. 280-312
- CHANDLER, A., *Escala y diversificación. La dinámica del capitalismo industrial*, Prensas Universitarias de Zaragoza, Saragossa, 1996, capítol 2
- LAZONICK, W. i MASS, W., "Innovació autòctona i industrialització: els fomentos del desenvolupament i l'avantatge japonesos", *Recerques*, 32, 1996, pp. 79-100
- ROSENBERG, N., *Tecnología y economía*, Gustavo Gili, Barcelona, 1979
- TODARO, M.P., *El desarrollo económico del Tercer Mundo*, Alianza, Madrid, 1985, capítols 3 i 5

Bibliografia complementària:

- BAIROCH, P., "International Industrialization Levels from 1750 to 1980", *The Journal of European Economic History*, 2º, 1982, pp. 269-333
- BAUMOL, W.J., BLACKMAN, S.A., WOLFF, E.N., *Productivity and American Leadership. The Long View*, The MIT Press, Cambridge Mass., 1989
- BULMER-THOMAS, V., *The Economic History of Latin America since Independence*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994
- BUSTELO, P., *Economía política de los nuevos países industriales asiáticos*, Siglo XXI, Madrid, 1990
- CAIRNCROSS, A., *The British Economy since 1945*, Blackwell, Cambridge Mass., 1995
- CHANDLER, A., *La mano visible. La revolución en la dirección de la empresa norteamericana*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid, 1988
- DERRY, T.K. i WILLIAMS, T.I., *Historia de la tecnología. Desde 1750 hasta 1900*, Siglo XXI, Madrid, 1977
- MADDISON, A., *Historia del desarrollo capitalista*, Ariel, Barcelona, 1991
- PIORE, M.J. y SABEL, Ch.F., *La segunda ruptura industrial*, Alianza, Madrid, 1990
- PYKE, F., BECATTINI, G., SENGENBERGER, M., *Los distritos industriales y las pequeñas empresas*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid, 1992-94
- TEICHOVA, A. LÉVY-LEBOYER, M., NUSSBAUM, H., *Empresas multinacionales, finanzas, mercados y gobiernos en el siglo XX*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid, 1990
- TSURU, S., *Japan's Capitalism. Creative Defeat and Beyond*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993
- ZAMAGNI, V., *Dalla periferia al centro. La seconda rinascita dell'Italia, 1861-1981*, Il Mulino, Bolonya, 1992

Desenvolupament: Cada una de les parts de l'assignatura correspon aproximadament al 50 per 100 de les hores lectives. Pel que fa a la primera part, el tema 1 té un caràcter introductor i el gruix de les classes es dedicaran a les lliçons 2 i 3. En la segona, es mantindrà a grans trets un equilibri en les hores lectives dedicades a cada un dels cinc temes que la formen.

Avaluació: L'estudiant podrà triar dos sistemes alternatius d'avaluació. El primer consistirà en realitzar un examen escrit referent al programa desenvolupat i a les lectures obligatòries que s'anunciaran. El segon, en l'elaboració d'un treball col·lectiu sobre algun tema seleccionat. En la convocatòria de setembre, l'avaluació només podrà consistir en un examen final.